

חידות מרתקות על פרשת השבוע לפאר את שולחן השבת

שאלות ותשובות לפרשת "וישב"

1. מדוע נכתב דווקא לשון 'וישב' (2 תירוצים)
  - א. לרמז כל הצרות שאירעו ליעקב בחייו: ו' האות השניה של יוסף, י' האות השניה של דינה, ש' האות השניה של עשו, ב' האות השניה של לבן.
  - ב. לרמז כל בניו של יעקב שהיו בבית סוהר (ולו לזמן קצר) וכדומה: יוסף, שמעון, בנימין ודינה.
2. במה דומים קורות חייהם של יעקב ויוסף? (25 דברים)
  - א. שניהם נולדו מהולים. ב. לשניהם הייתה אמא עקרה. ג. אמם של שניהם ילדה שני בנים. ד. שניהם בכורים. ה. שניהם נתקשית אמם בשעת הלידה. ו. שניהם - אחיהם שנאו אותם. ז. שניהם - אחיהם ביקשו להורגם. ח. שניהם רועים. ט. שניהם נשטמו - נרדפו ע"י אנשים רעים להזיקם. י. שניהם נגנבו פעמיים. יא. שניהם נתברכו בעושר. יב. שניהם יצאו לחו"ל. יג. שניהם נשאו אשה בחו"ל. יד. שניהם הולידו בנים בחו"ל. טו. שניהם ליוו אותם מלאכים. טז. שניהם נתגדלו ע"י חלום. יז. שניהם נתברך בית חמיו בשבילם. יח. שניהם ירדו למצרים. יט. שניהם כילו את הרעב. כ. שניהם משביעים. כא. שניהם מצויים. כב. שניהם נפטרו במצרים. כג. שניהם נחנטו במצרים. כד. שניהם העלו עצמותיהם. כה. שניהם דומים: "בן זקונים" - זיו איקונין שלו כשל אביו.
3. היכן מצינו לשון 'תולדות' בתורה בספר בראשית? (11 מקומות)
  1. "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם" (ב, ד). 2. "זה ספר תולדת האדם" (ה, א). 3. "אלה תולדת נח" (ו, ט). 4. "ואלה תולדת בני נח" (י, א). 5. "אלה תולדת שם" (יא, י). 6. "ואלה תולדת תרח" (יא, כז). 7. "ואלה תולדת ישמעאל בן אברהם" (כה, יב). 8. "ואלה תולדת יצחק בן אברהם" (כה, יט). 9. "ואלה תולדות עשו" (לו, א). 10. "ואלה תולדות עשו" (לו, ט). 11. "אלה תולדות יעקב יוסף" (לז, ב).
4. מה הכוונה 'נער' האמור אצל יוסף? (4 תירוצים)
  - א. עושה מעשה נערות - מסלסל בשער וממשמש בעיניו. (רש"י)
  - ב. נער בגימטריה שוטה, זה שאמר הכתוב ומוציא דיבה הוא כסיל. (בעל הטורים)
  - ג. נער שהיה נביא, כמו שנאמר אצל יהושע. (תנחומא ישן)
  - ד. הנה מובא בתיקוני הזוהר (תיקון ע, קלז) כי מה שמכונה יוסף הצדיק בשם "נער" הוא משום שהיה גלגולו של חנוך בן ירד, שנתעלה בחיים חיותו להיות מלאך מטטרון, וחנוך נקרא 'נער', ככתוב במשלי 'חנוך לנער על פי דרכו'.
5. עד איזה גיל אדם נקרא נער? (3 דעות)
  - א. ר"מ אומר עד כ"ה שנה.
  - ב. ר"ע אומר עד שלושים שנה.
  - ג. אמר רבי עד עשרים שנה. (מדרש משלי פרשה א')
6. היכן עוד מצאנו בתנ"ך את התואר 'נער'? (12 מקומות)
  - מצאנו בכמה מקומות, ובוודאי שבכל מקום הפירוש הוא במשמעות אחרת:
    1. יצחק - ואני והנער נלכה עד כה ונשתחוה ונשובה אליכם.
    2. יוסף - והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה, ושם אתנו נער עברי.
    3. בנימין - לא יוכל הנער לעזוב את אביו.
    4. משה - והנה נער בוכה.
    5. יהושע - נער לא ימיש מתוך האוהל.
    6. רחבעם - נער ורך לבב.
    7. כלב בן יפונה ופנחס בן אלעזר - ויבואו הנערים המרגלים.
    8. בספר שמואל - ויאמר אבנר אל יואב יקומו נא הנערים וישחקו לפנינו.
    9. ירמיהו - כי נער אנוכי.

חידות מרתקות על פרשת השבוע לפאר את שולחן השבת

10. רבקה- ויאמרו נקרא לנער(ה) ונשאל את פיה, כתיב 'הנער'.
11. דינה- ויאהב את הנער(ה) וידבר על לב הנער(ה), כתיב 'הנער'.
12. בספר משלי כתוב: חנוך לנער על פי דרכו. (וע"פ הזוהר מדובר על חנוך בן ירד)
7. כיצד יוסף הצדיק שקיבל מאביו את כל סודות התורה, היה מבטל זמנו בתסרוקות שיער?
(2 תירוצים)
- א. יוסף הבין שהוא עתיד להיות מלך, ויש הלכה שמלך צריך להסתפר כל יום ולהיות יפה, ולכן הוא התנהג כמו מלך.
- ב. ידוע שלאה דנה דין בעצמה והעובר שהיה במעיה הפך לבת והיא דינה, וי"א שהעובר שהיה במעיה בתחילה היה יוסף. א"כ יוסף ודינה התחלפו בעיבור. וא"כ לדינה הייתה נשמת זכר ולכן הייתה יצאנית כדרכו של זכר, ויוסף הייתה נשמת נקבה ולכן היה מסלול בשערו כדרכה של נקבה.
8. "ויבא יוסף את דיבתם רעה אל אביהם" (לז, ב). מפרש רש"י: כל רעה שהיה רואה באחיו בני לאה, היה מגיד לאביו: שהיו אוכלין אבר מן החי, ומזלזלין בבני השפחות לקרותן 'עבדים', וחשודים על העריות. היכן רמוזים 3 דברים אלו בפסוק?
'היה רעה את אחיו בצאן' - שהיו אוכלין אבר מן החי, 'והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה נשי אביו' - ומזלזלין בבני השפחות לקרותן 'עבדים', 'ויבא יוסף את דיבתם רעה אל אביהם' - וחשודים על העריות.
9. וכי שבטי י-ה היו עושים מעשים שכאלה? (2 תירוצים)
- א. ידוע שאברהם כתב את ספר היצירה שע"י אפשר לברוא דברים בעולם, וע"י ברא פר אחד בעת שהמלאכים באו לבקרו לאחר ברית המילה, במקום אותו פר שברח למערת המכפלה לקברם של אדם וחוה, ובדברים שאינם פרי הטבע אלא מעשה נסים אין בהם את דיני התורה הרגילים, ולכן אברהם יכול היה לבשל את אותו פר שיצר עם חלב, ולא היה בזה איסור של בשר וחלב. אברהם מסר ספר זה ליצחק, ויצחק ליעקב, ויעקב לבני לאה. בני לאה ע"פ אותו ספר יצרו בעלי חיים ונשים ולכן יכלו לאכול את הבהמות ללא שחיטה, וכו'. ומשאו בני לאה שלא מסר אביהם יעקב ספר זה אלא להם, הבינו שבני השפחות לא ראויים לדעת סודות אלו, ולכן זלזלו בהם ולא גילו להם את אשר עשו. ויוסף לא ידע את סודות ספר היצירה, כי רק מגיל 20 ומעלה ניתן ללמוד סודותיו והוא היה רק בן 17 שנה.
- ב. לגבי אבר מן החי מדובר היה בבן פקועה שהותר לאכילה ע"י שחיטת אמו הגם שהוא עצמו לא נשחט. או שהם שחטו וחתכו חתיכה מהבהמה בעודה מפרכסת, והיו מנחים אותה עד שמתה ואח"כ אכלו אותה, לפי שבשר כזה מבריא ונותן כח לאכליו. ודבר כזה מותר לבן ישראל כיון ששחט כראוי, ולכן נח אסור שלא נצטוו על השחיטה, והשבטים נהגו כבן ישראל שהרי קיימו את כל התורה גם קודם שניתנה, אך יוסף נהג כבן נח שסו"ס לא קיבלו עדיין את התורה ממש, ולכן היה הדבר אסור בעיניו. או שהשבטים עשו כדרך הרועים שבראותם בהמה חולה חותכים לה אוזן או זנב כדי שיצא ממנה הדם הרע וכך רפואתה, אך לא אכלו את אותו איבר. ויוסף היה סבור שהם חותכים לאכילה. לגבי הזלזול בני השפחות, השבטים קראו להם בני השפחות כי יעקב קיבל את בלהה וזלפה כשפחות של לאה ורחל, ואע"פ שקודם נישואין נשתחררו, בכל זאת נחשבו קצת פחות מלאה ורחל שהם הנשים החשובות. או שהשבטים כלל לא התעסקו אתם, ויוסף פירש זאת כזלזול. ולגבי הענין שהיו רועים בבנות הארץ, י"ל שהשבטים היו מתעסקים עם הנשים שהיו באות לקנות צאן ובקר, ומן הדין זה מותר שזו מלאכתם, אבל יוסף ברוב צדקותו חשב הדבר לעוון.
10. "כי בן זקונים הוא לו" (לז, ג). מה הפירוש 'בן זקונים'? (9 פירושים)
- א. פרש"י: כל מה שלמד משם ועבר מסר לו, כמו שכתב בתרגום - בר חכים, ע"כ מסר לו כל מה שלמד אצל שם ועבר.
- ב. "בעל הטורים" כתב: זקנים בגימטריה רז, שמסר לו רזי התורה.
- ג. הרמב"ן כתב: והיה בן דעת בעיני אביו, שמצאו משכיל ובעל סוד כאילו היה זקן ורב ימים. היו לו תכונות אשר בשלהן אפשר להעביר לו את כל התורה שלמד אצל שם ועבר.
- ד. ה"מגלה עמוקות" אומר: "בר חכים" - שהיה מחכים את רבותיו.
- ה. ה"אבן עזרא" כתב: בן זקונים - שנולד לו בגיל 91.

חידות מרתקות על פרשת השבוע לפאר את שולחן השבת

- ו. בעל הטורים כתב: "זקונים" ר"ת זרעים, קדשים, נשים, ישועות (נזיקין), מועד. על דברים אלה הקשה רבי אברהם מרדכי אלטר מגור: והלא יש עוד סדר אחד, סדר טהרות? ותיירץ הרבי: על סדר טהרות צריך האדם לטרוח בעצמו... (וקראת לשבת עונג)
- ז. זיו איקונין של יוסף היה דומה ליעקב.
- ח. היה חכם שהחכים את אביו, ומה שאביו היה שוכח היה מזכיר לו.
- ט. נוטריקון ז' קנים - רמז לז' קני המנורה שבבית המקדש הרומזת לחכמה, ו' קנים כנגד ו' סדרי משנה והקנה האמצעי כנגד יראת ה'.
11. מדוע יוסף נקרא בן הזקונים של יעקב, והלא בנימין היה הבן הזקונים של יעקב שנולד אחרון? כל השבטים נולדו בסמיכות זל"ז, ויוסף היה האחרון שנולד באותה תקופה שהיו בבית לבן, ודבק בו התואר 'בן זקונים', ובנימין נולד אח"כ בדרך אפרתה, וכבר נשאר התואר על יוסף אפילו שבנימין קטן ממנו.
12. מדוע יעקב מסר ליוסף רק מה שלמד משם ועבר, ומה שלמד מיצחק אביו לא מסר לא? (3 תירוצים)
- א. מה שלמד מיצחק אביו לא היה זקוק למסור לו, שהרי יכול יוסף לשמוע מפי יצחק עצמו וזה עדיף.
- ב. ישיבת שם ועבר היתה במקום רחוק, ויעקב לא רצה שיוסף יתרחק ממנו. אבל יצחק היה קרוב ויכול ללכת אליו.
- ג. הדברים שלמד יעקב מיצחק היו בקטנותו, וגירסא דינקותא אין אדם משכח. ולכן מסר לו יעקב ליוסף את מה שלמד אצל שם ועבר כי חשש שמא ישכח, ואם ישכח יוסף יזכיר לו.
13. בשלמא בני לאה שנאו את יוסף כי דיבר עליהם רע, אך מדוע בני בלהה זלפה שנאו את יוסף, והרי היה לטובתם ודורש שלומם? (2 תירוצים)
- א. בני בלהה זלפה קנאו בו על הכתונת, וכן בגלל חלומותיו, והלשון הרע שדיבר פגע בכולם.
- ב. חששו שיעקב יעשה להם כפי שעשה אברהם לישמעאל שלא חשבו בכלל בניו, וחששו שיעקב יחשיב רק את יוסף כבנו, ואת כל השאר - לא.
14. "על חלומותיו ועל דבריו" (לז, ח). מדוע כתוב 'חלומותיו' בלשון רבים, והרי עד עתה סיפר להם רק חלום אחד על האלומות בשדה?
- קודם לכן חלם יוסף חלום ולא סיפרו לאחיו, אלא אמר לעצמו- סתם חלום חלמתי. והוא היה סבור שיאמרו לו אחיו- ספר לנו החלום ונפתרהו לטובה. אבל הם שנאו אותו ולא אמרו לו דבר. ולכן כשחלם חלום נוסף על האלומות בשדה, בא לאחיו ואמר להם- מהחלום הראשון לא איכפת לי שלא שמעתם שכן לא היה הדבר נוגע לכם, אבל החלום הזה אשר חלמתי נוגע לכם, ואני מפציר בכם שתשמעו אותו. ולפי"ז יוסף חלם לפחות 3 חלומות ולא 2 כפשט המקרא. (מעם לועז)
15. מדוע את חלום האלומות סיפר יוסף רק לאחיו ולא לאביו, ואת חלום השמש הירח והכוכבים סיפר יוסף גם לאביו וגם לאחיו? (3 תירוצים)
- א. החלום הראשון היה נוגע רק לאחים, וזה רמז על הפעמים הראשונות שירדו למצרים בלי יעקב. אבל בחלום השני חלם גם על יעקב, שהוא השמש, וזה מרמז על הפעם שירדו כל בית יעקב למצרים ויעקב בראשם, ולכן סיפר זאת גם לאביו.
- ב. חלום צריכים לספר רק לאוהב כדי שיפתור לטובה, כי הפתרון הוא הקובע, וכיון שיוסף ידע שהם שונאים אותו, לכן בפעם הראשונה בא אליהם, ובעצם הראה להם שהוא רואה אותם כאוהבים ולכן הוא בא אליהם שיפתרו לו לטובה. וגם בפעם השניה סיפר להם כדי שיאהבו אותו ויפתרו לטובה, אך לאחר שזה לא עזר הלך לאביו שהוא אוהב אותו ויפתור לו לטובה.
- ג. את חלום האלומות הם פתרו לו: המלוך תמלוך עלינו. אבל את חלום הכוכבים הם לא פתרו, ולא אמרו דבר, לכן סיפר לאביו כדי שיפתור לו.
16. "ויקנאו בו אחיו" (לז, יא). מדוע החלום הראשון גרם לשנאה מצד האחים, והחלום השני גרם לקנאה?

חידות מרתקות על פרשת השבוע לפאר את שולחן השבת

החלום הראשון היה על תבואה - גשמיות, ובה אסור לקנא אלא שנאו אותו. החלום השני היה על שמש ירח וכוכבים - רוחניות ובה קנאו בו אחיו בגדר קנאת סופרים תרבה חכמה.

17. כיצד מתגברים בס"ד על קנאה? (3 דברים)

א. אמונה - כאשר אדם מאמין שאין אדם נוגע במוכן לחברו כמלוא נימה (יומא ל"ט) ולא יכול להוסיף או לגרוע כלום ממה שנגזר עליו - בוודאי שיועיל לו שלא לקנא.

ב. תפילה - כתב ה'אורחות צדיקים' (שם): ומצינו שהתפללו החכמים הראשונים על מניעת הקנאה - 'שלא תעלה קנאת אדם עלי, ולא קנאתי על אחרים' (ונמצא בסידורים בתפילת "אלוקי נצור" והוא מירושלמי ברכות פ' תפילת השחר). והוסיף: "ומה שהתפללו על אחרים שלא יקנאו בהם יותר מכל המידות, כי לפעמים אדם בלא שימת לב גורם שיקנאו בו".

ג. וכל אשר לרעך - כאשר אדם מתבונן לא רק על ההצלחות העושר והנכסים שיש לחברו, אלא כמו שאומר השל"ה עה"פ "ולא תחמוד וכו' וכל אשר לרעך", נתנה לנו התורה עצה איך להימנע מחמדה, ע"י שיסתכל על כל ה'חבילה' של חברו, ויראה שה'חבילה' שלו כדאית יותר... וכמו שאמר הגר"י גלינסקי זצ"ל: הנה האחים נתקנאו ביוסף על כתונת הפסים, ומה הר"ת של פסים? פירש"י ששם היו רמוזים כל צרותיו, פוטיפר, סוחרים, ישמעאלים, מדינים, ואם היו מתבוננים בפנימיות של כתונת הפסים - לא היו מקנאים כלל (יערב נא שיחי).

18. "וילכו אחיו לרעות את צאן אביהם בשכם" (לז, יב). בספר תורה המילה 'את' מנוקדת למעלה. מדוע? (2 תירוצים)

א. לרמז שבעצם לא הלכו לרעות את הצאן, אלא הלכו להיוועץ מה לעשות עם יוסף.

ב. וי"א שהלכו לחפש נשים כדי להינשא להם, כדי להינצל מן הלעז שיוסף היה מלעז עליהם לאמר רועים הם בבנות הארץ, ועוד להראות שחסידותם יתרה שהם נושאים נשים כדי להישמר מן החטא, ויוסף אינו עושה כן.

19. איתא בגמרא במסכת סוטה דף מו ע"ב, אמר רב יהודה אמר רב כל המלוה את חברו ארבע אמות בעיר אינו ניזוק. יש להקשות שכיון שהמלוה את חברו ארבע אמות בעיר אינו ניזוק, אם כן היאך ניזוק יוסף כששלחו יעקב לדרוש בשלום אחיו, והרי יעקב ליווה ליוסף כדאיתא בחז"ל? (2 תירוצים)

א. ואפשר לתרץ דכיון שיוסף ביקש מאביו שלא ילווהו לכן נענש, וכדאי' בסמוך כל שאינו מלוה ומתלוה כאילו שופך דמים, והקשו המפרשים מדוע מי שמתלוה נחשב כשופך דמים, והלא הוא עצמו לא חטא, וביאר רבינו יוסף חיים זצ"ל בבן יהודה שכונת הגמרא "אינו מתלווה" שגוער באחרים שלא ילווהו.

ב. ועוד י"ל דכל מה שאמרו שמצוות לוייה מגינה, היינו אחרי שתיקנוה חכמים כמבואר ברמב"ם (אבל פי"ד ה"א) דהוי מצות עשה של דבריהם, וכן הסכימו האחרונים. ואף אם נאמר דהוי מהתורה, מכל מקום כיון שיוסף סוף עדיין לא נצטוו בה, וגם לא היה בזה מעלה של גדול המצווה ועושה, לכן לא היתה מגינה כל כך להציל מן הסכנה. (אשכול יוסף)

20. "וימצאהו איש" (לז, טו). מי הוא האיש? (4 פירושים)

א. המלאך גבריאל. (רש"י ע"פ תנחומא ב)

ב. המלאך רפאל, אי"ש בגימטריה רפאל"ל. (תוספות להדר זקנים)

ג. דרך הפשט אחד מעוברי דרך. (אבן עזרא)

ד. י"א שלושה מלאכים נדדמו לשם, דכתיב איש' 3 פעמים. (מעם לועז)

21. מדוע בפרשת וישלח (לב, כה) 'ויאבק איש' פירש"י ע"פ המדרש שאותו 'איש' היה שרו של עשו. ואילו כאן בפרשת וישב (לז, טו) פירש"י ע"פ המדרש שזה המלאך גבריאל. מאי שנא האי מהאי?

כלל נקוט בדינו, שאיש בא לעזור זה מלאך טוב, שאיש בא להיאבק זה מלאך רע.

22. מדוע חשבו השבטים בהתחלה להרוג את יוסף דווקא ע"י שישסו בו כלבים וחיות רעות כדאיתא במדרש? (2 תירוצים)

חידות מרתקות על פרשת השבוע לפאר את שולחן השבת

- א. כי הוא דיבר עליהם לשון הרע, וכל המדבר לשון הרע ראוי להשליכו לכלבים.
 ב. מפני שאמר עליהם שהם אוכלים אבר מן החי, א"כ אף הוא ראוי שיאכלוהו בחיים, מידה כנגד מידה.
23. מדוע ראובן השתדל בכל מאודו להציל את יוסף? (6 תירוצים)
- א. מכיוון שהוא הבכור, ידע שלא יתלה הסירחון אלא בו.
 ב. ראובן חשב שבגלל שבלבל יצועי אביו, הוא יצא ממנין השבטים. וכשיוסף חלם חלומות על 11 אלומות וכוכבים הבין ראובן שיש לו תקווה ומקום לתשובה, רק צריך שהחלומות אכן יתגשמו. ואם יוסף ימות החלומות לא יתגשמו.
 ג. ראובן הבין שבכך שבלבל יצועי אביו, אפילו שעשה כן לשם שמים משום כבוד אמו, מ"מ הראה דוגמא לאחיו שלא צריכים להתחשב בצערן של אבא, ובפרט שהוא הבכור ועליו לתת דוגמא אישית. ולכן כעת שהשבטים מוכנים להרע ליוסף אפילו שוודאי שיעקב יצטער על כך. ראובן היה חייב להציל את יוסף, כי הוא הבין שכל מעשה המכירה הוא בעצם תוצאה ישירה של מעשהו שעשה שבלבל יצועי אביו. ורק כך יוכל לעשות תשובה שלמה על כך.
 ד. עד עתה חשב ראובן שהעוון שעשה לא היה כ"כ חמור, שהרי לא גרם נזק ממשי, שלא מנע אביו מלידל שהרי כבר היו י"ב שבטים. אבל עכשיו שיוסף איננו, נמצא שעשה עבירה, שהרי מן השמים נגזר שיוולד בן אחר במקום יוסף שעומד למות, ונמצא שעונו גדול.
 ה. באותו לילה שראובן בלבל יצועי אביו, היה יעקב צריך להוליד מבלהה את מנשה ואפרים, ובגלל מה שקרה לא נולדו מנשה ואפרים מיעקב. והיחידי שיכל לתקן זאת זה יוסף, כמו שאכן קרה. וראובן ידע שאם יוסף ישאר בחיים אז הוא יוליד את מנשה ואפרים ויהיה תיקון למה שמנע זאת מאביו, אך אם יוסף ימות לא יולדו מנשה ואפרים ולא יהיה תיקון למה שעשה.
 ו. כיוון שאביו כעס עליו שבלבל יצועיו, רצה להשיב לו את יוסף שאהבו, וכך יתרצה ויסלח לו.
24. "ויעברו אנשים מדיינים סוחרים... וימכרו את יוסף לישמעאלים" (לז, כח). למי מכרו את יוסף הישמעאלים או למדיינים, ומי מכר אותו? (10 דעות)
- א. אחיו מכרוהו לישמעאלים, והם למדיינים, והם למצרים. והרבה פעמים נמכר. (רש"י)
 ב. המדיינים משכוהו מן הבור, והם מכרוהו לישמעאלים. (רשב"ם פירוש א')
 ג. המדיינים משכוהו מן הבור, והאחים מכרוהו לישמעאלים. (רשב"ם פירוש ב')
 ד. ישמעאלים ומדיינים זה אותו דבר ואומה אחת הם, ולהם מכרו האחים את יוסף. (אבן עזרא)
 ה. הישמעאלים היו בעלי הגמלים, והמדיינים היו סוחרים הבשמים, וגמלי הישמעאלים הושכרו למדיינים, ויוסף נמכר למדיינים בלבד. (רמב"ן)
 ו. האחים רצו למכור לישמעאלים, אך המדיינים הקדימום וקנו אותו מהאחים, ואח"כ המדיינים מכרו אותו לישמעאלים, והישמעאלים למדיינים, והמדיינים מכרוהו למצרים. (תוספות, שכל טוב)
 ז. האחים מכרוהו לישמעאלים, אך הישמעאלים פחדו להוציאו מהבור בגלל הנחשים והעקרבים שהיו בו, עד שבאו המדיינים שהיו בעלי כשפים, והוציאוהו משם. (פענח רזא)
 ח. המדיינים והישמעאלים קנוהו בשותפות. (דעת זקנים)
 ט. הישמעאלים קנוהו, אך המדיינים היו מבינים בטיב הסחורה, ונשתכרו בעבור הבנתם ונעשו כשותפים, וגם הן מחליטים על כל עסקה שתעשה בו, והם נקראים המוכרים. (אור החיים)
 י. הישמעאלים לא רצו לקנות אותו עד שידעו שיהיה למי למכור אותו, וכיון שעברו שמדיינים והתעניינו בו, קנוהו הישמעאלים מהאחים, וחזרו ומכרוהו למדיינים. (כלי יקר)
 א"כ מצינו שיש דעות שהאחים מכרו את יוסף וזו פשוט הפסוקים. אך יש דעות שהאחים כלל לא מכרוהו, אלא הניחו לזרים למכור.
25. מדוע יוסף נמכר דווקא בעשרים כסף? (6 תירוצים)
- א. פדיון הבן הוא 5 סלעים, וכל סלע יש בו 4 דינרים. נמצא שבכורתו (כלומר אהבת יעקב אליו כבן בכור) שווה 20 דינרים. ועשרים כסף הם עשרים דינרים שהם חמישה סלעים. (רבנו בחיי)

חידות מרתקות על פרשת השבוע לפאר את שולחן השבת

ב. בגלל שיעקב אביו הוסיף לו משקל 2 סלעים מילת בכתונת הפסים, והם קנאו בו, לפיך מכרוהו בעשרים כסף וחלקו בין העשרה שווה בשווה, וכל אחד קיבל 2 סלעים, כמו שיוסף קיבל מיעקב. (בעל הטורים)

ג. דמי עבד לפי התורה הוא 30 סלעים, וכיון שמכרוהו בסתר הוצרכו להוזיל שוויי שלישי, ולפיכך מכירו עמד על 20 כסף. (בעל הטורים)

ד. בפרשת ערכין האמורה בתורה נאמר כי ערכו של בן 5 שנים עד בן 20 שנה הוא 20 סלעים, ויוסף היה בן 17 שנה, וערכו הוא 20 סלעים שזה 20 כסף. (בעל הטורים)

ה. מחרו האמתי היה כפליים- 40 כסף. והטעם שהוזילו: או מפני שנזדרזו למכרו בחיפזון. או מפני שמשוהשולך לבור נשתנה מצבו והיה קרוב למות מהרעב או מאימת הנחשים. או מפני שנמכר בגניבה. (רבי אברהם בן הרמב"ם)

ו. מסיבה מסויימת הם רצו לקנות בכסף 'נעלים', ונעלים בגימטריה 200, ולכן מכרוהו בעשרים כסף לכל אחד ובס"ה 200.

א"כ מצינו מחלוקת האם מה שכתוב בעשרים כסף זה בסך הכל, או לכל אחד ואחד!?

26. במדרש מבואר שבכסף שקיבלו בעבור המכירה קנו השבטים נעליים, מדוע דווקא נעליים? (6 תירוצים)

א. אדם דורך על נעליו. הנעליים הם החלק התחתון שבאדם. האחים אמרו ליוסף – הנה, אתה חשבת למלוך ולשלוט עלינו, ההיפך הוא הנכון, אנחנו שולטים עליך, "דורכים" עליך ומשפילים אותך. אולם לנעליים יש משמעות נוספת. נכון שדורכים עליהם, אבל קשה מאוד ללכת בלעדיהם, הנעליים מסייעות לאדם להגיע בנוחות אל מחוז חפצו. קניית הנעליים מסמלת את העובדה, שזו הדרך שהולכה את האחים לכיוון מימוש חלומותיו של יוסף, והם "תפרו" לעצמם את "הנעליים" עמן יצעדו למצרים. יותר מכך. "נעליים" הם מלשון מנעול ונעול. פעמים רבות אלוקים "נועל" את האדם, ובין אם האדם רוצה ובין אם לאו – מעשיו יוציאו לפועל את התכנית האלוקית...

ב. בכל התורה כשמדובר על רכילות, כותבים זאת בלשון הליכה - "לא תלך רכיל בעמך", ובפסוק נוסף כתוב: "כלם סרי סוררים הלכי רכיל" (ירמיה ו, כח) ורש"י מסביר שרכילות, זה כמו רוכל: נמצא כאן ומרכל; הולך לשם ומרכל. שומע שם ובא לפה ומרכל... הרכלן משתמש ברגליו כל הזמן. למה האחים דנו את יוסף? כי הוא הלך רכיל אצל יעקב אביהם. ועתה, כדי לזכור שדנו אותו על רכילות, הם קנו נעליים, ומדוע צריכים לזכור זאת, כדי שחלילה לא יבואו לידי אותו מכשול.

ג. ידוע שבחטא עץ הדעת נתקללו אדם וחווה הנחש והאדמה, ובגלל שהאדמה מקוללת חייבים ללכת עם נעליים, ולכן גם מברכים עליהם ברכה מיוחדת 'שעשה לי כל צרכי'. וכל החטא התחיל מהלשון הרע שהנחש דיבר. וכיוון שכל השנאה בין יוסף לאחים באה על לשון הרע שיוסף סיפר לאביו על אחיו. לכן קנו נעליים לעשות להם זיכרון שלא לדבר לשון הרע, שרק רע יוצא מזה. ובעומק הדברים אפשר לומר שידוע ששופריה דיעקב כעין שופריה דאדם הראשון, כלומר שיעקב היה דומה בזיו פניו לאדם הראשון, ויוסף כידוע היה דומה ליעקב, ולכן חשבו השבטים שיוסף הוא אדם הראשון שבעבורו נתקלה האדמה, ולכן קנו נעליים שלא לדרוך על האדמה המקוללת.

ד. מעתה יתבאר היטב מה שהקדים הכתוב לומר על יוסף: "והוא נער" – חנוך שנקרא נער, כדי להקדים בזה טעם לשבח שסיבב הקב"ה שימכרו השבטים את יוסף למצרים ויקנו בכסף נעליים, כי היות שיוסף הוא נשמת חנוך בן ירד לכן כמו שנהג חנוך לתפור נעליים, כדי להפריד בני אדם מקללת האדמה שלא יתקלקלו מעשיהם, כן זכה יוסף נשמת חנוך להיות בבחינת הנעליים של כל ישראל, על ידי שעמד בניסיון הקשה במצרים, וסלל בכך את הדרך לכל ישראל להתקדש במצרים ולהתנתק מערות הארץ.

ה. הגאון מוילנא אומר: ש-4 היסודות בעולם יונקים כח אחד מהשני: הצומח מהדומם, החי מהצומח, והמדבר מהחי. ולכן שאדם לובש נעליים מעור הוא בעצם שלוט על כל היסודות ביקום. וכיון שיוסף ע"פ חלומותיו הראה להם שהוא רוצה לשלוט עליהם, לכן הם מכרו אותו וקנו נעליים להראות שהם השולטים, ולא יוסף שולט עליהם. וכיון ששמעון ולוי היו אלה שיעצו להרגו תחילה, לכן יעקב לא נתן להם נחלה, שמעון קיבל נחלה בתוך יהודה, ולוי לא קיבל נחלה כלל בא"י. כי בזמנם היו קונים קרקע ע"י נעל 'שלף איש נעלו'. וכיון שהם רצו להדיח כביכול את יוסף מהנחלות ובכספו קנו נעליים, לכן הם לא קיבל נחלה משל עצמם הנקנית ע"י נעל.

חידות מרתקות על פרשת השבוע לפאר את שולחן השבת

- ו. מפני שהיו מסתפקים שמה לא עשו כהוגן, אע"פ שנתכוונו לשם שמים, קנו בכסף נעליים שאין צריכים לברך עליהם, ולא קנו דבר אחר. (מעם לועז)
27. מה היה העונש משמים על מכירת יוסף? (4 דברים)
- א. השעבוד של עם ישראל במצרים היה קשה יותר ממה שהיה צריך להיות.
 ב. עשרה הרוגי מלכות נרצחו באכזריות ובמיתות משונות.
 ג. בכל דור ודור 10 צדיקים נמסרים למיתה.
 ד. כל אחד מהשבטים קיבל 20 כסף כפול 9 אחים שווה 180 וכנגדם 180 שנה של גלות יוון שגזרה לכתוב על קרן השור, ושור זה יוסף.
28. "וישב ראובן אל הבור" (לז, כט). היכן היה ראובן בשעת המכירה? (3 תירוצים)
- א. היו עסוק בשקו ותעניתו על שבלבל יצועי אביו.
 ב. היה תורו באותו יום לשמש את אביו.
 ג. הלך להביא חבל להוציא את יוסף מן הבור ולהצילו.
29. כתוב במדרש שבגלל שראובן הראשון שפתח פתח של תשובה, זכה ויצא ממנו הושע בן בארי שעל ידו תתפרסם מעלת התשובה, לאמר: 'שובה ישראל עד ה' אלוקיך', כלומר גדולה התשובה שמגיעה עד כיסא הכבוד. ולכאורה מצינו עוד קודם ראובן שאדם הראשון וקין עשו תשובה?
- אדם הראשון וקין לא עשו מעצמן תשובה אלא לאחר שכלתה אליהם הרעה, והם עשו חטא ממש. אבל ראובן עשה תשובה מעצמו, ואפילו שלא חטא ממש אלא בבחינת 'מדקדק הקב"ה עם הצדיקים כחוט השערה', ובכל זאת עשה תשובה. (מעם לועז)
30. "וישלחו את כתונת הפסים" (לז, לב). מי שלח את מי להביא את כתונת הפסים ליעקב? (3 דעות)
- א. בני לאה שלחו את בני בלהה ובני זלפה כדי שיעקב לא יחשוד בהם שהם הרגוהו.
 ב. הטילו גורל ביניהם, ונפל הגורל על יהודה והוא בא ליעקב ואמר 'הכר נא'.
 ג. בספר הישר מובא: וישלחו את הכתונת ביד נפתלי אל יעקב אביהם, ויצוום לאמר כדברים האלה. וימחר יעקב וישלח אל בניו עבד מעבדיו, וילך אליהם וימצאם באים בדרך עם הצאן, ויבואו בני יעקב אל אביהם בערב, והנה קרועים בגדיהם, ואדמה על ראשם, וימצאו את אביהן צועק ובוכה בקול גדול.
31. "חיה רעה אכלתהו" (לז, לג). למה הכוונה? (3 תירוצים)
- א. בפשטות הכוונה לכך שהשבטים קרעו הכתונת של יוסף ע"י חרב בכמה מקומות כדי שתיראה שסועה ע"י שיני החיה.
 ב. נזרקה ביעקב רוח הקודש שאשת פוטיפר הרעה תאבק בו ותתגררה בו.
 ג. התכוון ליהודה שנמשל לאריה, ואין חיה רעה כארי, שהמכירה הייתה מעצתו, ועוד שהוא היה המלך ויכול היה למנוע זאת ולא מנע, והוא זה שאמר לאביו 'הכר נא'.
32. "כל בניו וכל בנותיו" (לז, לה). למי הכוונה 'בנותיו'? (5 פירושים)
- א. בנותיו ממש, והיו לו כמה בנות. (לדעת רבי יהודה במדרש)
 ב. כלותיו נשי בניו, דפעמים שאדם קורא לכלתו בתו. (לדעת רבי נחמיה במדרש)
 ג. נכדותיו בנות בניו, דבנות בנים הרי הם כבנות. (בעלי התוספות)
 ד. שפחותיו, שמתוך שגדלו בביתו נקראו 'בנותיו'. (אבן עזרא)
 ה. יתכן שהכוונה רק לדינה, ומצינו שגם ליחיד נכתב לשון רבים, כגון 'ובני דן חושים'. (חזקוני)
33. מדוע יוסף לא שלח איגרת לאביו שהוא חי? (10 תירוצים)
- א. כי רצה לקיים את החלומות (רמב"ן מ"ב ט').
 ב. לאחר שעשו חרם על גילוי דבר המכירה, השביעו גם אותו שלא יגלה.

חידות מרתקות על פרשת השבוע לפאר את שולחן השבת

ג. השבטים הטילו חרם שיישאר הדבר בסוד, והקב"ה הסכים עימם כדי לגרום לירידת עמ"י למצרים כמו שנגזר בברית בין הבתרים, ולכן הבין יוסף שאסור לגלות ליעקב עד בא הזמן.

ד. כשהיה עבד לא גילה לאביו, שלא לצערו, וכשנהיה מלך חשש שאביו לא יאמין.

ה. שחשש שאחיו ייבהלו מזה ויברחו, ויהיה לאביו יותר צער (דעת זקנים מבעלי התוס' מ"ב א').

ו. בשנים הראשונות לא יכול היה יוסף להודיע לאביו שהוא חי. לאחר המלכתו חשש שיקלל את השבטים, והם יכעסו על יוסף ויהרגו אותו. רק לאחר שהאחים פגשו אותו והוא נתן להם אוכל וכסף, והראה להם שיש לו אחווה כלפיהם, והכל יצא מאת ה' לטובה. וגם אז הוצרך למלאך ששמר שלא יהרגוהו האחים (אוה"ח מ"ה כ"ו).

ז. שאילו נודע הדבר ליעקב היה מקלל את השבטים והיו מתים כשם שמתה רחל, והיתה האומה הישראלית מתבטלת.

ח. יוסף הבין שהקב"ה לא מגלה ליעקב המכירה דרצה להענישו על כ"ב שנה שפרש מהוריו (כלי יקר מ"ב ז).

ט. כדי לא לספר לשון הרע על אחיו.

י. היה ירא להודיע ע"י אדם, שמא תפרח הרוח ברבות השמחה הפתאומית, כמסופר בגמ' (כתובות ס"ב), לכן היה מחכה עד שאחיו הגיעו, והם יודעים שאביהם זקן, וידעו איך לומר לו באופן שלא יסתכן וימות (מעדני אשר).

34. מה תפקידו של שר הטבחים? (3 תירוצים)

א. הממונה על שוחטי בהמות המלך. (רש"י)

ב. שר בית הסוהר. (מדרש שכל טוב)

ג. הממונה על חייבי מיתה מאת המלך. (אונקלוס, רמב"ן, חזקוני, רבנו בחיי)

35. מדוע נסמכו מעשה מכירת יוסף למעשה יהודה ותמר? (4 תירוצים)

א. ללמדנו שהורידוהו אחיו מגדולתו כשראו בצרת אביהם, אמרו אתה אמרת למוכרו, אם היית אומר להשיבו היינו שומעים לך. (רש"י ע"פ תנחומא ישן ח')

ב. לפי שלא יכל יהודה לראות בכי אביו וצערו, קם ועזב את אביו ואחיו ומשפחתו. (בכור שור)

ג. ללמד שה' מקדים רפואה למכה, ועוד קודם שירד המשעבד הראשון למצרים (יוסף), כבר נולד הגואל האחרון שהוא מלך המשיח מזרע פרץ שנולד מיהודה ותמר. (מדרש רבה)

ד. באמת מעשה יהודה היה קודם מכירת יוסף, ונכתב כאן להסמיק מעשה תמר למעשה אשת פוטיפר, וללמדנו ששניהם נתכוונו לשם שמים.

א"כ מצינו מחלוקת מה קדם למה: מכירת יוסף למעשה תמר או להיפך?!

36. "וירד יהודה" (לח, א). ממה ירד? (3 תירוצים)

א. ירד מגדולתו. (רש"י ע"פ מדרש תנחומא ישן ח)

ב. ירד מנכסיו. (תרגום יונתן)

ג. ירד ממקום גבוה למקום נמוך, שהבא מצפון לדרום או מדותן לעדולם זוהי ירידה. (אבן עזרא ורד"ק)

37. מדוע דווקא לאחר מכירת יוסף החליט יהודה לישא אישה? (3 תירוצים)

א. בגלל שראה שכל המשפחה בצער, רצה לגרום להם שמחה, וכן ידוע שאם נולד בן זכר באותה המשפחה נתרפאת כל אותה המשפחה, ורצה לרפאות אותם משברון יוסף.

ב. בגלל שהרגיש שחטא במכירת יוסף, שבגללו מכרוהו, התחתן. כי חתן נמחלין כל עונותיו.

ג. רש"י מביא בשם המדרש שהורידוהו אחיו מגדולתו לאחר מכירת יוסף, ויש איסור לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו, וידוע שחתן דומה למלך ולכן נשא אישה להיות שוב 'מלך'.

38. בת כמה היתה תמר באותו זמן? (2 דעות)

א. בת 7 שנים. (מעם לועז)

ב. היעב"ץ כתב שלדעות שהיתה בתו של שם היתה קרוב לגיל 70.

39. בת מי היתה תמר? (5 דעות)

חידות מרתקות על פרשת השבוע לפאר את שולחן השבת

- א. י"א שהיתה בתו של שם בן נח. (תרגום יונתן)
 ב. בספר הישר מובא שתמר היתה בת עילם בן שם.
 ג. י"א שלא היתה בתו של שם ממש אלא מזרעו.
 ד. וי"א שאינה מזרעו של שם כלל. (מעם לועז)
 ה. י"א שהיתה בתו של עשו הרשע אחי יעקב, שכן 'שוע' אותיות 'עשו'.
40. מהו 'פתילך' האמור אצל יהודה ותמר? (6 פירושים)
 א. שמלתך שאתה מתכסה בה. (רש"י) ונקראת כך ע"ש פתילי הציצית שהיו בה. (רא"ם)
 ב. שהיה קושר בה את הצאן. (לקח טוב)
 ג. סודר קטן שעוטף בו לפעמים מקצת הראש. (רמב"ן) לכאורה כעין צעיף שלנו.
 ד. אזור שחוגרים על המתנים. (רשב"ם ור"א בן הרמב"ם) לכאורה כעין חגורה שלנו.
 ה. התפילין, 'פתילך' אותיות 'תפילך'. (בעל הטורים)
 ו. ציצית שבבגדו, לומר שלא מנעוהו כל הדברים האלה מלבוא אליה. (כלי יקר)
41. מי היו ג' הדיינים במשפט של תמר?
 יצחק, יעקב ויהודה.
42. גם לדעות שתמר היתה בתו או מצאצאיו של שם, הרי הקב"ה לקח ממנו את הכהונה והעביר אותה לאברהם, וא"כ מדוע דנו אותה כבת כהן לשריפה?
 יהודה לא ידע מזה, ובהיותה בחזקת בת כהן דן אותה לשריפה.
43. מדוע נתחייבה תמר לשריפה, והלא אינה ארוסה או נשואה, אלא רק שומרת יבם, ובפרט שזה היה לפני מתן תורה? (2 תירוצים)
 א. אע"פ שמן הדין לא נתחייבה לשריפה, אך רצו לעשות כן בגלל כבוד יהודה שהיה גדול הדור. וכן בראותם שהדור חצוף, רצו לעשות כן כדי ללמד את תמר לקח ולמען ישמעו וייראו.
 ב. "בעל הטורים" הביא חידוש ופלא בשם רבינו יהודה החסיד, שמעולם לא דן יהודה את תמר לשריפה, ומה שאמר יהודה "הוציאוהו ותישרף", פירושו שיהודה צווה שישרפו לה רושם על פניה, לסימן שהיא לא צנועה.
44. "ולא יסף (יהודה) עוד לדעתה (את תמר)" (לח, כו). מה הפירוש? (2 פירושים)
 א. יהודה לא הוסיף עוד להיות עם תמר כי חשש שימות כמו שמתו בניו.
 ב. יהודה לא פסק עוד להיות עם תמר ולקחה לאישה.
45. כיצד קראו לאשתו של פוטיפר?
 שמה של אשת פוטיפר היה זוליקה או זליכה. (ספר הישר)
46. כמה פעמים מופיע בתורה הטעם 'שלשלת' מטעמי המקרא, היכן ומדוע?
 בתורה מופיע הטעם 'שלשלת' 4 פעמים בלבד. 3 פעמים בספר בראשית ופעם אחת בספר ויקרא בפרשת "צו". הדבר מראה על פעולה מתמשכת ואולי הססנית קמעה.
- בעניין לוט, כשאמרו לו המלאכים שיש לצאת מהעיר, נאמר (בראשית יט, טז): "ויתמהמה" על מילה זו "שלשלת", לומר לנו שלוט התנהל לאיטו והיה ספק בליבו אם אכן יהפכו את העיר או לא.
  - בעניין אליעזר עבד אברהם כשהתפלל לסימן למציאת זיווג ליצחק, נאמר בבראשית (כד, יב): "ויאמר" על מילה זו יש "שלשלת", לומר לנו שהאריך בתפילתו ושהיה מאמין ולא מאמין אכן יקבל סימן משמים.
  - בפרשתנו בעניין יוסף כאשר סירב להיות עם אשת פוטיפר אדונו, נאמר (בראשית לט, ח): "ויאמן" על מילה זו יש "שלשלת" לומר לנו על מלחמתו של יוסף, התמידות והיומיומית ביצר התאוה.
  - בעניין שחיטת הקורבנות, נאמר (ויקרא ח, כג): "וישחט" ללמדנו להיזהר בדיני שחיטה, שישחט בניחותא וברצף כדי שלא יעבור על דיני שחיטה. וי"א ששמה שחט לאט יותר את הקרבן האחרון שהקריב ככהן בשמונת ימי המילואים.

חידות מרתקות על פרשת השבוע לפאר את שולחן השבת

47. מדוע פוטיפר לא הרג את יוסף על תלונת אשתו שיוסף התעלל בה? (10 תירוצים)
- היה זה נס משמים. (רמב"ן)
  - מאהבתו אותו לא הרגו. (רמב"ן)
  - מפני שהיה הדבר אצלו בספק, מאחר שהכיר צדקת יוסף. (רמב"ן ואבן עזרא)
  - לא היה יוסף בן מוות, כי לא היו עדים בדבר. (חזקוני)
  - הביא כמרים ובדקו את הבגד וגילו שהלובן הוא של ביצה ופטרוהו ממיטה, אך כדי שלא יוציאו לעז על בניו של פוטיפר, שמו אדונו בבית הסוהר. (מדרש שכל טוב)
  - שלא להחזיק לעז על אשתו ובניו של אדונו. (טור)
  - כיון שראה שה' עמו, פחד שמא ידרוש דמו ממנו. (טור)
  - אסנת בתו סיפרה לו את האמת, ולכן לא הרגו, ולפיכך זכתה היא להינשא לו ולהוליד ממנו ב' שבטים. (יפה תואר בשם מדרש אכביר)
  - בשעת משפטו לפני המלך בא גבריאל המלאך בדמות איש ונתן עצה לבדוק את הבגדים, ובדקו וגילו ששלו קרועים כלומר שהיא אנסתו, ולכן לא הרגוהו. אבל לא שלחו לחופשי כדי לא לבייש את אשת פוטיפר לאמר כי היא אנסה את יוסף. (חזקוני בשם אגדה)
  - ובספר הישר מסופר: וישמע פוטיפר את דברי אשתו, ויצו להכות את יוסף במכות נמרצות, ויעשו לו כן. ויהי בהכותם אותו ויצעק יוסף בקול גדול וישא עיניו אל השמים ויאמר: ה' אלוקים אתה ידעת כי אני נקי מכל הדברים האלה, ולמה אמות היום על שקר ביד הערלים הרשעים האלה אשר לא ידעתי אותם, ויהי מדי הכות אנשי פוטיפר את יוסף ויצעק ויבכה עוד. ויהי שם עבד אחד מעבדי פוטיפר בן עשתי עשרה חודש, ויפתח ה' את פה הילד וידבר לפני אנשי פוטיפר המכים את יוסף כדברים האלה לאמר: מה לכם באיש הזה ועל מה תעשו לו את הרעה הזאת, שקר אמי דוברת וכזב תאמר, כזה וכזה היה הדבר. וישמעו האנשים את דברי הילד ויתמהו מאוד מכל דברי הילד, ויכל לדבר הילד וידום. ויחדלו האנשים מהכות את יוסף (תורה שלמה).
48. כיצד הבין יוסף ששלושת השריגים מרמזים על שלושת ימים דווקא ולא על שלוש שנים? (2 תירוצים)
- מכיוון ידע יוסף שבעוד 3 ימים יש לפרעה יום הולדת שזהו יום שמח ומיוחד במצרים, מכאן הבין שבוודאי פרעה יזכר בהם שהוא זקוק לשירותם.
  - מכיוון שזה היה 3 ימים לפני ראש השנה, ובוודאי החלום מראה על הגזירה שנגזרה בר"ה שעבר, וא"כ הוא צריך להתקיים השנה.
49. "יום הולדת את פרעה" (מ, כ). על מה הייתה החגיגה? (2 פירושים)
- יום לידתו של פרעה. (רש"י ע"פ ב"ר פח ו) לכאורה כמו המושג 'יום הולדת' של ימינו לכבוד פרעה.
  - בספר "הישר" מובא: בימים ההם והמלכה הרה ללדת, ויהי ביום ההוא ותלד בן למלך במצרים, ויאמר יולד בן בכור למלך, וישמחו כל מצרים. ויהי ביום השלישי ללידתו, ויעש פרעה משתה לכל שריו ועבדיו (וכן הביא הרד"ק). ולפי"ז השמחה היתה לכבוד בנו של פרעה.
50. 3 פעמים נקראו בגדים בפרשה, של מי ומדוע?
- של יוסף שהשליכוהו לבור קרעו ממנו את בגדיו. 2. של ראובן שקרע את בגדיו כשראה שיוסף לא בבור. 3. של יעקב שקרע את בגדיו באבלו על בנו יוסף.
51. 4 פעמים בפרשה הוא מופיע בפרשה, 3 פעמים כדבר הנאכל ופעם אחת כדבר האוכל, 3 פעמים במציאות ופעם אחת בחלום, פעם נקי ופעם לא נקי. אבל תמיד הוא בא בהקשר לפורענות כלשהי. למה הכוונה?
- "לחם". לאחר שהאחים זרקו את יוסף לבור הם ישבו לאכול לחם. על יוסף נאמר שהיה אחראי על כל רכושו של אדונו מלבד הלחם שהוא אוכל, ומפרשים שהכוונה לאשתו אלא דיבר הכתוב בלשון נקייה. שר האופים חטא לפרעה שנמצאה אבן בלחם שאפה ולא היתה הסולת נקיה. ובסוף הפרשה שר האופים סיפר ליוסף על חלומו שהיו על ראשו 3 סלי חורי ובסל העליון מכל מאכל פרעה מעשה אופה.

חידות מרתקות על פרשת השבוע לפאר את שולחן השבת

52. את אותה פעולה עשה הצדיק פעמיים, פעם בבית אביו ופעם בבית אדונו, ולאחר כל פעם הגיעה "חיה רעה". למה הכוונה?
- יוסף הצדיק סלסל בשערו גם בבית אביו וגם בבית אדונו, ולאחר סלסלו בבית אביו נמכר ואמר עליו יעקב 'חיה רעה אכלתו', ולאחר סלסלו בבית אדונו הקב"ה גירה בו את הדוב דהיינו אשת פוטיפר.
53. יש לי שערות של עשו, טעם של צבי, ודם של אדם, ואני אתנן ומכ"ם, מי אני?
- שעיר עיזים: עורות גדיי העיזים שלבש יעקב כדי שיצחק יחשוב שהוא עשו, טעם הצבי כטעם הגדי, דמו כדם האדם ולכן טבלו בו את כתונת יוסף, יהודה שלח לתמר גדי עיזים באתנן, ומכ"ם = מידה כנגד מידה שיהודה רימה את אביו בגדי עיזים גם אותו רימו בגדי עיזים.
54. כמה מצוות יש בפרשת וישב?
- בפרשת וישב אין מצוות.
55. כמה פסוקים יש בפרשת וישב?
- 112 פסוקים.

"טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף"

פרשת "וישב"

56. מדוע נכתב דווקא לשון 'וישב' (2 תירוצים)
57. במה דומים קורות חייהם של יעקב ויוסף? (25 דברים)
58. היכן מצינו לשון 'תולדות' בתורה בספר בראשית? (11 מקומות)
59. מה הכוונה 'נער' האמור אצל יוסף? (4 תירוצים)
60. עד איזה גיל אדם נקרא נער? (3 דעות)
61. היכן עוד מצאנו בתנ"ך את התואר 'נער'? (12 מקומות)
62. כיצד יוסף הצדיק שקיבל מאביו את כל סודות התורה, היה מבטל זמנו בתסרוקות שיער? (2 תירוצים)
63. "ויבא יוסף את דיבתם רעה אל אביהם" (לז, ב). מפרש רש"י: כל רעה שהיה רואה באחיו בני לאה, היה מגיד לאביו: שהיו אוכלין אבר מן החי, ומזלזלין בבני השפחות לקרותן 'עבדים', וחשודים על העריות. היכן רמזים 3 דברים אלו בפסוק?
64. וכי שבטי י-ה היו עושים מעשים שכאלה? (2 תירוצים)
65. "כי בן זקונים הוא לו" (לז, ג). מה הפירוש 'בן זקונים'? (9 פירושים)
66. מדוע יוסף נקרא בן הזקונים של יעקב, והלא בנימין היה הבן זקונים של יעקב שנוולד אחרון?
67. מדוע יעקב מסר ליוסף רק מה שלמד משם ועבר, ומה שלמד מיצחק אביו לא מסר לא? (3 תירוצים)

חידות מרתקות על פרשת השבוע לפאר את שולחן השבת

68. בשלמא בני לאה שנאו את יוסף כי דיבר עליהם רע, אך מדוע בני בלהה וזלפה שנאו את יוסף, והרי היה לטובתם ודורש שלומם? (2 תירוצים)
69. "על חלומותיו ועל דבריו" (לז, ח). מדוע כתוב 'חלומותיו' בלשון רבים, והרי עד עתה סיפר להם רק חלום אחד על האלומות בשדה?
70. מדוע את חלום האלומות סיפר יוסף רק לאחיו ולא לאביו, ואת חלום השמש הירח והכוכבים סיפר יוסף גם לאביו וגם לאחיו? (3 תירוצים)
71. "ויקנאו בו אחיו" (לז, יא). מדוע החלום הראשון גרם לשנאה מצד האחים, והחלום השני גרם לקנאה?
72. כיצד מתגברים בס"ד על קנאה? (3 דברים)
73. "וילכו אחיו לרעות את צאן אביהם בשכם" (לז, יב). בספר תורה המילה 'את' מנוקדת למעלה. מדוע? (2 תירוצים)
74. איתא בגמרא במסכת סוטה דף מו ע"ב, אמר רב יהודה אמר רב כל המלווה את חברו ארבע אמות בעיר אינו ניזוק. יש להקשות שכיון שהמלווה את חברו ארבע אמות בעיר אינו ניזוק, אם כן היאך ניזוק יוסף כששלחו יעקב לדרוש בשלום אחיו, והרי יעקב ליווה ליוסף כדאיתא בחז"ל? (2 תירוצים)
75. "וימצאהו איש" (לז, טו). מי הוא האיש? (4 פירושים)
76. מדוע בפרשת וישלח (לב, כה) 'ויאבק איש' פירש"י ע"פ המדרש שאותו 'איש' היה שרו של עשו. ואילו כאן בפרשת וישב (לז, טו) פירש"י ע"פ המדרש שזה המלאך גבריאל. מאי שנא האי מהאי?
77. מדוע חשבו השבטים בהתחלה להרוג את יוסף דווקא ע"י שישסו בו כלבים וחיות רעות כדאיתא במדרש? (2 תירוצים)
78. מדוע ראובן השתדל בכל מאודו להציל את יוסף? (6 תירוצים)
79. "ויעברו אנשים מדיינים סוחרים... וימכרו את יוסף לישמעאלים" (לז, כח). למי מכרו את יוסף הישמעאלים או למדיינים, ומי מכר אותו? (10 דעות)
80. מדוע יוסף נמכר דווקא בעשרים כסף? (6 תירוצים)
81. במדרש מבואר שבכסף שקיבלו בעבור המכירה קנו השבטים נעליים, מדוע דווקא נעליים? (6 תירוצים)
82. מה היה העונש משמים על מכירת יוסף? (4 דברים)
83. "וישב ראובן אל הבור" (לז, כט). היכן היה ראובן בשעת המכירה? (3 תירוצים)
84. כתוב במדרש שבגלל שראובן הראשון שפתח פתח של תשובה, זכה ויצא ממנו הושע בן בארי שעל ידו תתפרסם מעלת התשובה, לאמר: 'שובה ישראל עד ה' אלוקיך', כלומר גדולה התשובה שמגיעה עד כיסא הכבוד. ולכאורה מצינו עוד קודם ראובן שאדם הראשון וקין עשו תשובה?

חידות מרתקות על פרשת השבוע לפאר את שולחן השבת

85. "וישלחו את כתונת הפסים" (לז, לב). מי שלח את מי להביא את כתונת הפסים ליעקב? (3 דעות)
86. "חיה רעה אכלתהו" (לז, לג). למה הכוונה? (3 תירוצים)
87. "כל בניו וכל בנותיו" (לז, לה). למי הכוונה 'בנותיו'? (5 פירושים)
88. מדוע יוסף לא שלח איגרת לאביו שהוא חי? (10 תירוצים)
89. מה תפקידו של שר הטבחים? (3 תירוצים)
90. מדוע נסמכו מעשה מכירת יוסף למעשה יהודה ותמר? (4 תירוצים)
91. "וירד יהודה" (לח, א). ממה ירד? (3 תירוצים)
92. מדוע דווקא לאחר מכירת יוסף החליט יהודה לישא אישה? (3 תירוצים)
93. בת כמה היתה תמר באותו זמן? (2 דעות)
94. בת מי היתה תמר? (5 דעות)
95. מהו 'פתילך' האמור אצל יהודה ותמר? (6 פירושים)
96. מי היו ג' הדיינים במשפט של תמר?
97. גם לדעות שתמר היתה בתו או מצאצאיו של שם, הרי הקב"ה לקח ממנו את הכהונה והעביר אותה לאברהם, וא"כ מדוע דנו אותה כבת כהן לשריפה?
98. מדוע נתחייבה תמר שריפה, והלא אינה ארוסה או נשואה, אלא רק שומרת יבם, ובפרט שזה היה לפני מתן תורה? (2 תירוצים)
99. "ולא יסף (יהודה) עוד לדעתה (את תמר)" (לח, כו). מה הפירוש? (2 פירושים)
100. כיצד קראו לאשתו של פוטיפר?
101. כמה פעמים מופיע בתורה הטעם 'שלשלת' מטעמי המקרא, היכן ומדוע?
102. מדוע פוטיפר לא הרג את יוסף על תלונת אשתו שיוסף התעלל בה? (10 תירוצים)
103. כיצד הבין יוסף ששלושת השריגים מרמזים על שלושת ימים דווקא ולא על שלוש שנים? (2 תירוצים)
104. "יום הולדת את פרעה" (מ, כ). על מה הייתה החגיגה? (2 פירושים)
105. 3 פעמים נקראו בגדים בפרשה, של מי ומדוע?
106. 4 פעמים בפרשה הוא מופיע בפרשה, 3 פעמים כדבר הנאכל ופעם אחת כדבר האוכל, 3 פעמים במציאות ופעם אחת בחלום, פעם נקי ופעם לא נקי. אבל תמיד הוא בא בהקשר לפורענות כלשהי. למה הכוונה?
107. את אותה פעולה עשה הצדיק פעמיים, פעם בבית אביו ופעם בבית אדונו, ולאחר כל פעם הגיעה "חיה רעה". למה הכוונה?
108. כמה מצוות יש בפרשה?
109. כמה פסוקים יש בפרשה?